

Олеся Канюк,
старший викладач кафедри іноземних мов,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
<https://orcid.org/0000-0001-9962-1154>
м. Ужгород, Україна

Дистанційний контроль рівня засвоєння англомовної юридичної термінології студентами: підходи та методології

Remote monitoring of English legal terminology proficiency among students: approaches and methodologies

Анотація. В статті розкрито сутність підходів та методології дистанційного контролю рівня засвоєння англомовної юридичної термінології студентами. З'ясовано місце юриспруденції в сучасному суспільстві. Проаналізовано феномен «юридичної термінології» та «англомовної юридичної термінології». Вивчено основні ознаки юридичної термінології. Розглянуто класифікацію термінів в юридичній сфері. Доведено важливість знання англомовної юридичної термінології для майбутніх фахівців. З'ясовано процес становлення англомовної юридичної термінології. Описано класифікацію англійських юридичних слів, а саме: прості, складні, похідні та терміни словосполучення. З'ясовано роль викладача в дистанційному навчанні. Розкрито сутність предмету дистанційного навчання та його особливості. Проаналізовано відмінності дистанційного навчання від традиційного. Проаналізовано феномен «контролю рівня знань». З'ясовано основні види контролю: нульовий, поточний та підсумковий. Визначено основні, українську та європейську, системи оцінки знань. Проаналізовано поняття дистанційного контролю знань. Описано основні підходи до дистанційної оцінки знань в юридичній науці. З'ясовано важливість використання контролю рівня засвоєння англомовної юридичної термінології в сучасному дистанційному навчанні. Розглянуто основні методи контролю рівня знань. Описано можливості новітніх освітніх онлайн-платформ в дистанційному навчанні, зокрема при оцінці рівня знань студентів. Розкрито сутність таких онлайн-платформ, як Moodle, Online test pad, Zoom та багато інших. Здійснено аналіз такого методу дистанційного контролю, як онлайн-тестування. Проаналізовано міжнародний онлайн-проект TOLES. Детально розглянуто методи дистанційного оцінювання знань: самостійні завдання, контрольна робота, екзамен, залік, навчальна практика тощо. Доведено важливість знання англомовної юридичної термінології в житті сучасного суспільства.

Ключові слова: дистанційна освіта, сучасні методи перевірки знань, профільна англійська мова, юридичні терміни, юриспруденція, сучасна освіта в Україні.

Summary. *The article reveals the essence of approaches and methodology to remote monitoring of English legal terminology proficiency among students. The place of jurisprudence in modern society is clarified. The phenomenon of «legal terminology» and «English legal terminology» is analyzed. The main features of legal terminology have been studied. The classification of terms in the legal sphere is considered. The importance of knowledge of English legal terminology for future specialists is proved. The process of formation of English legal terminology is clarified. The classification of English legal words is described, namely: simple, complex, derivatives and terms of the phrase. The role of the teacher in distance learning has been clarified. The essence of the subject of distance learning and its features are disclosed. The differences between distance learning and traditional are analyzed. The phenomenon of «knowledge level control» is analyzed. The main types of control: zero, current and final. The basic, Ukrainian and European, systems of assessment of knowledge are defined. The concept of remote control of knowledge is analyzed. The basic approaches to distance assessment of knowledge in legal science are described. The importance of using control of the level of assimilation of English legal terminology in modern distance learning has been clarified. The main methods of controlling the level of knowledge are considered. The possibilities of the latest educational online platforms in distance learning, in particular in assessing the level of knowledge of students, are described. The essence of such online platforms as Moodle, Online test pad, Zoom and many others is revealed. An analysis of such a method of remote control as online testing has been carried out. The international online project TOLES is analyzed. Methods of remote assessment of knowledge are considered in detail: independent tasks, control work, exam, test, educational practice, etc. The importance of knowledge of English legal terminology in the life of modern society is proved.*

Key words: *distance education, modern methods of testing knowledge, specialized English, legal terms, jurisprudence, modern education in Ukraine.*

Вступ. Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Останні роки значно вплинули на життя українського народу. Більшість закладів перейшли на дистанційну форму навчання. Потрібно було пристосуватись до нових умов роботи/навчання, вивчати нові способи взаємодії між студентами та викладачами, адаптувати навчальний процес під умови сьогодення, застосовувати нові методики для засвоєння та перевірки знань. Даний процес не оминув і майбутніх юристів та їх викладачів. Професія юриста – надзвичайно важлива для нашого суспільства. За допомогою них підтримується правовий порядок в нашому соціумі. Саме тому, в такий складний час, перед викладачем лежить важливе завдання – вміти передати свої знання майбутнім спеціалістам, в умовах дистанційного навчання, та зробити з них висококваліфікованих фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням та дослідженням питання контролю рівня засвоєння англійської юридичної

термінології студентами займались І. І. Шумило, Ю. О. Бабятинська, Г. П. Проценко, С. М. Романяк та ін.

Мета статті – визначити особливості основних підходів та методології контролю рівня засвоєння англомовної юридичної термінології студентами.

Методологія та методи дослідження. Аналіз та синтез наукової літератури з питання основних підходів та методик дистанційного контролю рівня засвоєння англомовної юридичної термінології. Узагальнення отриманої інформації та формування висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основу юридичних знань людина отримує, безпосередньо, у вищих навчальних закладах, що в умовах дистанційного навчання, є нелегким завданням. Важлива роль, в даному випадку, надається саме викладачу. Саме від його професіоналізму та уміння використовувати сучасні переваги дистанційного навчання, залежить якість отриманих знань з юриспруденції у студентів.

Одним із важливих елементів, при вивченні юридичної науки, є засвоєння юридичної термінології. Проценко Г. П. описувала юридичну термінологію, як «історично сформовану сукупність термінів, що висвітлює систему правових понять та яка створена з метою забезпечення специфічних потреб спілкування в юридичній науці, праві та сфері законодавства». Цей феномен є об'єктом для вивчення не лише в юридичній науці (наприклад, теорія держави і права), але й в мовознавстві (термінознавство та лексикографія). Юридичні терміни мають ряд певних ознак, які визначають їх приналежність до юриспруденції:

1. Пряме відношення до правового поняття або правової категорії.

2. Вираження у вигляді словосполучення або слова.

3. Однозначність – одному правовому поняттю присвоюється один юридичний термін, в той час, як різним категоріям відповідно присвоюються відмінні терміни.

4. Стислість – термін повинен бути лаконічним та точним.

5. Системність – кожен термін співставляється з іншими термінами в юридичному документі.

6. Стійкість – якщо термін один раз вживається в якомусь документі, то він повинен використовуватись послідовно, не зазнаючи змін.

7. Експресивна нейтральність терміна – термін повинен бути в офіційно-діловому стилі, без застосування художніх та інших мовних засобів.

8. Контекстна залежність.

9. Використання в юриспруденції, правовій науці та законодавстві [6, с. 12].

Для того щоб розкрити зміст певного поняття будь-якої галузі, вчені використовують класифікацію, за допомогою якої можна визначити місце даного поняття в цій науці та усіх інших понять, пов'язаних з ним. Класифікація термінів – це їх розподіл за узагальненими ознаками спорідненості та відмінності. Виділяють наступну класифікацію юридичних термінів: за вертикальними та горизонтальними принципами; за походженням; за формою вираження в праві; за способом формування; за структурою; за семантикою; за належністю до певної галузі права; залежно від того, в якій структурній частині норми використовуються юридичні терміни; залежно від належності юридичних термінів до структурної частини нормативно-правового акта [6, с. 15].

В сучасній юридичній науці знання юридичної термінології є особливо важливим. Людина, яка тим чи іншим чином, працює з правовою сферою, повинна бути добре обізнана в даній тематиці, розумітися на різноманітних правових документах та знати юридичні терміни. Сьогодні юридична сфера зустрічається в кожній країні світу. Юристи різних країн співпрацюють між собою, діляться досвідом. Міжнародна співпраця дає сучасним юристам можливість, на власному досвіді, вивчити специфіку юридичної діяльності інших держав. Важливо, не лише добре розуміти особливості іноземної юриспруденції, але й вміти використовувати іншомовну юридичну термінологію, наприклад англійську. Саме тому знання англійської мови є обов'язковим для тих юристів, хто хоче працювати на міжнародній юридичній арені.

В ХХІ столітті престижно працювати за кордоном, що стосується, зокрема й робітників правової та юридичної сфери. Кваліфікований фахівець повинен добре розумітися на своїй роботі, для економістів це економіка, для політиків – політика, й відповідно, для юристів – це право та юриспруденція. Однією з найбільш поширених мов світу являється англійська мова, на ній спілкуються понад 7 мільйонів людей по всій планеті. Тому очевидно, що вона найчастіше застосовується в різних сферах діяльності. Одним із основних елементів англійської юриспруденції, яку повинен знати кожен спеціаліст, є англійська юридична термінологія.

На думку вчених англійська юридична термінологія є однією з найскладніших елементів юридичної науки, потрібно не лише добре знати англійські юридичні слова, але й вміти правильно їх вживати та перекладати на інші мови. У своїй роботі Бабятинська Ю. О. дає

наступне визначення юридичній мові: «Юридична мова – це формалізована мова, заснована на логічних правилах, яка відрізняється від звичайної природної мови лексикою, морфологією, синтаксисом і семантикою, а також іншими мовними особливостями, спрямованими на досягнення послідовності, обґрунтованості, повноти юридичного тексту». Особливістю писемної англійської юридичної мови є стислість, чіткість та правильність [1, с. 187].

Англомовна иронічна термінологія вирізняється з поміж інших тим, що використовується в багатьох сферах суспільного розвитку. З початку свого існування, англійська юридична термінологія змінювалась під впливом сусідніх країн, поступово стаючи такою, якою ми знаємо її сьогодні. Унікальність термінології англійської юридичної сфери в тому, що її використовують не лише в правових колах, але й у фільмах, сучасній художній літературі, текстах ЗМІ.

Англійська юридична термінологія містить чимало різноманітних термінів, зокрема:

1. Прості (складаються з одного слова) – bribe – хабар.
2. Складні (складаються з двох слів, пишуться через дефіс або разом) – blacklist – чорний список
3. Похідні (створені від префікса або суфікса, або обох частин одночасно) – police – охорона порядку.
4. Терміни-словосполучення (складаються з декількох компонентів) – larceny of goods found – привласнення знахідки.

В сучасній англомовній юридичній термінології найбільш вживаними є останній вид термінів – терміни-словосполучення, за допомогою якого найбільш повно можна розкрити сутність того чи іншого юридичного явища [9, с. 276].

Вивчення англомовної юридичної термінології зазвичай відбувається у вищих навчальних закладах. Завдання викладача – навчити студентів базовим основам юридичної науки, різноманітним лексичним та граматичним елементам, юридичної термінології не лише на українській, а й англійській мові. У важких умовах останніх років, навчання в школах та університетах перейшло на новий рівень – дистанційний. І студентам, і викладачам потрібно було пристосовуватись до нової навчальної реальності і якимось чином організувати навчальний процес. Саме в цей період активно застосовуються інноваційні та комп'ютерні технології, які значно полегшують навчання та роботу викладачів.

Одним із основних засобів дистанційного навчання, для вивчення англомовної юридичної термінології, є електронний підручник. Даний підручник повинен включати в себе провідні дидактичні принципи, а саме свідомості, наочності, доступності, систематичності,

послідовності та міцності засвоєння, а також відповідати сучасним міжнародним освітнім вимогам. Перевірка знань при дистанційному вивченні іноземної юриспруденції може здійснюватися за допомогою тестів, контрольного перекладу або усного спілкування з викладачем. При виборі тестового контролю знань, перевірка результатів здійснюється автоматично дистанційною програмою [7, с. 173].

Дистанційне навчання значно відрізняється від традиційного. Воно являється відносно новим методом навчання, проте за короткий час набуло великої популярності в сучасному світі. В Україні, в останні роки, дистанційне навчання набуло широкого поширення. Його застосовують як в школах, так і у вищих навчальних закладах. Вивчення англійської юриспруденції також здійснюється за допомогою дистанційного навчання. Викладач повинен не лише правильно організувати заняття, доступно та зрозуміло донести інформацію, але й використовувати дієві методи для точної перевірки засвоєних знань у студентів.

Для того, щоб з'ясувати, чи засвоїли студенти навчальний матеріал, використовується контроль знань. Контроль знань допомагає визначити рівень набутих знань у молодих спеціалістів, формування умінь та навичок в юридичній сфері, рівень готовності до самостійної роботи. Дослідники виділяють 3 види контролю знань: нульовий, поточний та підсумковий. Нульовий контроль знань – визначення рівня знань студентів на початковому етапі навчання з певної тематики. Поточний контроль знань – здійснюється в процесі навчання, для визначення рівня засвоєного матеріалу та умінь застосовувати дані знання на практиці. Підсумковий контроль – перевірка засвоєного матеріалу всього курсу дисципліни, зазвичай у вигляді заліку або іспиту [2].

У вищих навчальних закладах оцінювання рівня знань здійснюється за європейськими та вітчизняними стандартами. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою та уніфікованою семибальною шкалою. А саме:

90–100 балів – А – відмінно;

75–81 та 82–89 балів – В, С – добре;

60–63 та 64–74 бали – D, E – задовільно;

1–34 та 35–59 балів – FX, F – незадовільно.

Даний вид оцінювання, зазвичай, застосовуються для підсумкової оцінки рівня знань студентів, за допомогою заліку, екзамену, курсової роботи, навчального проекту або практики [3].

Дистанційний контроль знань дещо відрізняється від традиційних методів оцінки. В першу чергу, він є більш складнішим, через те, що викладач фізично не знаходиться поруч зі студентами та не може

особисто контролювати весь навчальний процес. І саме навчання, і контроль рівня знань здійснюються в режимі онлайн. Вивчення юридичної науки сьогодні – це застосування сучасних методик дистанційного навчання, різних онлайн-платформ, інтерактивних та дидактичних засобів, поєднання онлайн та оффлайн навчання тощо.

Науковці виділяють певні дистанційні підходи до контролю рівня знань з англійської юриспруденції. А саме, репродуктивний, конструктивний та творчий підходи. Репродуктивний підхід – використання юридичних термінів лише тоді, коли викладач поставить відповідне питання. Конструктивний – використання юридичної термінології у варіативних ситуаціях. Творчий підхід – використання англійських термінів у нетипових ситуаціях. Дані підходи дадуть можливість з'ясувати рівень знань англійської юридичної термінології та уміти її використовувати в різних ситуаціях.

В останні роки, у зв'язку зі швидким розвитком в Україні дистанційного навчання, з'явилася велика кількість різноманітних онлайн-платформ та програм, які полегшують процес навчання та дозволяють, не тільки якісно проводити заняття, але й перевіряти рівень знань студентів, зокрема і для вивчення юридичної науки. Серед найбільш популярних виділяють Moodle, Zoom, Classtime, Online test pad, Triventy.com, онлайн тести «На урок», Quizlet.com та багато інших.

Онлайн-платформа Moodle – найбільша освітня платформа для дистанційного навчання, яка відома не лише в Україні, але й за кордоном. За допомогою Moodle можна проводити повноцінне онлайн-навчання та здійснювати контроль рівня знань студентів. Перевірка знань здійснюється за допомогою 3 основних інструментів – Assignment (завдання), де є можливість викладачу створити або додати будь-яке завдання для перевірки знань, від роботи з текстом до граматичних вправ, Workshop (Воркшоп) – онлайн взаємооцінювання між студентами та Quiz (тести), де проводиться тестування майбутніх юристів за допомогою тестів [8].

Приведемо приклад типового завдання на перевірку знань з англійської юридичної термінології в системі Moodle:

Вправа 1.

Give the Ukrainian equivalents for the words below. Compose your own sentences to show that you understand the meaning of the words above.

Sovereign power, to propose a bill, approval, to make a treaty, judge, to state power, legislative, amendment, penalty, indictable offence, seizure, murder, a barrister.

Викладачі юридичної справи у своїй навчальній роботі використовують також онлайн-платформу Online test pad – багато-

функціональний конструктор логічних ігор, кросфордів, навчальних та логічних тестів та опитувань.

В арсеналі сучасного викладача юридичного напрямку знаходиться велика кількість різноманітних методів перевірки знань студентів, в тому числі і на дистанційному навчанні. Одним із ефективних методів оцінювання є онлайн-тестування. Для юридичної сфери оптимальним є такий тест, який має порівняно небагато питань, але який дає можливість глибоко перевірити знання та уміння майбутніх фахівців. З переваг тестування варто виділити – швидкість виконання та повне охоплення вивченого матеріалу. З недоліків – раптовий правильний вибір, відсутність розвитку логічного мислення та відсутність уваги до психологічних особливостей кожного студента. При підготовці до проведення тесту для студентів юридичного напрямку, викладач в першу чергу дотримується кількох вимог: простота доступу до тесту, доступність тесту для студентів з різним ступенем підготовки, рівень технічного забезпечення для зв'язку студент-викладач та мотивація студента та викладача до участі в опитуванні та відмінних результатах [4, с. 67].

Існує велика кількість різноманітних тестів для оцінки рівня знань англійської юриспруденції. В останні роки у Великобританії був створений проєкт TOLES (test of legal english skills) – розроблений спеціально для перевірки рівня знань юридичної англійської мови, зокрема і англійської термінології. Проєкт презентований британською компанією Global Legal English. Даний тест швидко набув популярності по всьому світі, а з 2017 року став відомим і в Україні. Результатам TOLES довіряють багато міжнародних та вітчизняних юридичних компаній, тому ті студенти, які зможуть його пройти, будуть мати можливість отримати високооплачувану роботу в відомих юридичних організаціях [5].

Серед методів дистанційного контролю знань англійської юридичної термінології також виділяють контрольні роботи, екзамени та заліки та навчальну практику за юридичним напрямом. Контрольні роботи, зазвичай, використовують протягом всього періоду дистанційного навчання для перевірки та закріплення знань з певної юридичної тематики. Вони являють собою самостійне написання роботи з юриспруденції, де розкриваються декілька юридичних питань або даються різноманітні задачі та вправи на логічне мислення. Контрольна робота дасть змогу зрозуміти, чи вміє студент використовувати англійську юридичну термінологію в роботі у правильному контексті, чи вміє логічно мислити та чи розуміється на матеріалі. Екзамени та заліки використовуються наприкінці навчального процесу. Сам залік/екзамен проводиться онлайн в режимі реального

часу. Студентам, методом жеребкування, надаються білети з кількома питаннями, дається час на підготовку і потім усне опитування кожного в платформі Zoom. Наприклад, у білеті екзамену можуть бути присутні наступні питання:

1. General characteristics of the family legislation of Ukraine.
2. Classification of crimes.
3. Purpose and grounds of criminal liability.

Екзамен або залік дадуть змогу, не лише переконатися в знанні навчального матеріалу, але й у словниковому запасі англomовної юридичної термінології.

Висновки з дослідження. Основне завдання викладача – навчити студентів, в умовах дистанційного навчання, юриспруденції. Головним елементом в дистанційному навчальному процесі є контроль рівня знань студентів. На сьогоднішній день існує велика кількість дистанційних підходів та методів оцінки рівня знань з англomовної юридичної термінології. Їх використання дає змогу зрозуміти рівень підготовки студентів, їх недоліки в підготовці та можливості для подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабятинська Ю.О., Гусейнова К.С. Структурно-семантичні характеристики юридичної термінології англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2020. № 44. С. 186–189. DOI: 10.32841/2409-1154.2020.44.42 (дата звернення: 16.05.2023)
2. Види та рівні контролю навчальних досягнень студентів. Чернівецький національний університет. URL: <https://www.chnu.edu.ua/navchannia/posluhy-dlia-zdobuttia-osvity/osnovne-pro-navchannia/vydy-ta-rivni-kontroliu-navchalnykh-dosiahnen-studentiv/> (дата звернення: 16.05.2023)
3. Критерії оцінювання знань. Державний університет телекомунікацій. URL: https://dut.edu.ua/ua/news-1-562-7468-vazhlivo-kriterii-ocinyuvannya-znan_kafedra-vischoi-matematiki-matematichnogo-modelyuvannya-ta-fiziki (дата звернення: 17.03.2023)
4. Марченко С. В. Методика перевірки знань студентів. Педагогічні науки: матеріали XIII Міжн. наук.-практ. конф. «Фундаментальні та прикладні науки», м. Суми, 31 жовтня – 7 листопада, 2018 р. / Сумський нац. аграр. ун-т. Суми, 2018. С. 66–68.
5. Міжнародний іспит TOLES. Legal English training course. URL: <https://legal-english.in.ua/toles/> (дата звернення: 20.05.2023)
6. Проценко Г. П. Юридична термінологія у професійному спілкуванні. Київ, 2015. 39 с.
7. Романяк С. М. Дистанційне навчання англійської мови у процесі професійної підготовки майбутніх юристів: стан та перспективи. *Вісник Дніпровського університету ім. А. Нобеля. Серія Педагогіка та психологія*. 2015. № 1. С. 171–176.
8. Тести в Moodle. Особливості налаштувань для проведення підсумкового

та екзаменаційного контролю. Центр навчальних та інноваційних технологій. URL: <https://ceit.ucu.edu.ua/news/testy-v-moodle/> (дата звернення: 19.05.2023)

9. Шуило І. І., Карпушина М. Г. Труднощі перекладу юридичних термінів. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 275–278.

УДК 378.147:811:111

DOI <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2023.23.243-254>

Андрій Коваленко,
*студент I курсу магістратури
факультету початкової освіти та філології,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0000-0002-5977-6597>
м. Хмельницький, Україна*

Людмила Глушок,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0000-0003-2565-2526>
м. Хмельницький, Україна*

Формування соціокультурної компетентності старшокласників у процесі вивчення іноземної мови

The formation of the socio-cultural competence of upper secondary school students in the process of foreign language learning

***Анотація.** Методика викладання іноземної мови зараз зосереджена на особистісному розвитку. Вона покликана підготувати учнів до вільного спілкування в цільовій культурі. Для досягнення цієї мети вчителю недостатньо подавати лише мовний матеріал, тому одне з його головних завдань – навчити учнів найважливішим поведінковим і комунікативним нормам цільової культури. У статті розглядаються теоретичні засади формування соціокультурної компетенції учнів старших класів. Здійснено дефінітивний аналіз понять «компетентність» та «соціокультурна компетентність». Встановлено суперечності між різними науковцями щодо тлумачення цих термінів, а також визначення структурних компонентів соціокультурної компетентності. На нашу думку, поняття соціокультур-*